

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI LAKÁS:

Széchenyi-téren, a hidkaputól kimenet balra a 20. szám alatti ház emeletében.

Megjelen a lap hetenkint 3-szor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délelőtt. Ára negyvedre 3 ft. o. é. Hirdetési ár: 5 hasábos sorért 1-ór 7 kr., 2-ór 6 kr., 3-ór 5 kr. o. é. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeletik.

A „nyiltér” cikkek sora után 20 kr. előleg beküldése mellett a szerkesztőséghez czimzendők.

KIADÓ-HIVATAL:

Középutca, STEIN J. könyvkereskedése.

Előfizetési díj

K. KÖZLÖNY

april-juniusi folyamára.

Egészévre 12 forint.

Félévre 6 „

Évnyegyedre 3 „

Az előfizetési pénz kiadó Stein János középutcai könyvkereskedésébe küldendő, hol a megrendelt példány pontos megküldéséről intézkedve van.

Kolozsvár, máj. 18.

(D) Ha Deák husvétii cikke akkora zajt ütött volt, hogy azt több külföldi lap táviratilag rövid kivonatban hozta, azt hazánk nagy fiának egyéni jelentősége mellett okozta azon izgatott várakozás, melylyel a magyarok és Austria közt létező alkotmányviszály kiegyenlítésén már a birodalom határain kívül is csüngenek kezdenek.

Austria az európai egyensulynak már központi fekvésénél is fontos tényezője, oly nagy hatalom, mely rendes körülményei közt mindig csaknem döntő nyomatókat vehet az európai nagy kérdések mérlegébe, s most midőn a külpolitika sebesen fejlődik, hol egyesek tulkapásai ellenében minden tényező erő oly szükséges, lehet-e tagadni annak fontosságát, hogy Austria belső erő és biztossága érzetében nyulhasson a külső kérdésekhez?

Nem csoda így, ha a magyar kérdés, melynek el nem döntését a „Presse” a birodalom fenéjének nevezi, fontosságában folyvást növekszik, mint olyan, mely Austria szárnyait sok részben folyvást lekötö, s akarva, nem akarva a világpolitika legnagyobb mozzanatai közt Austriaián valódi és sokszor igen szükséges súlyát zsidbasztja.

Sajnos volna, ha nekünk magyaroknak örvendünk kellene Austria ez állapotán, mely állapot a mi sorsunkra is kétségen kívül visszahat a pragmatica sanctio által létező közöség alapján. Éppen ezért, habár mindnyájunkat az elv és következetesség kétszen talált éveken át a várakozás és kitérés politikájára, ezt mindig a jövő kiegyenlítés reménye könnyíté nekünk, s így kérdésen kívül épp oly örvendetek nekünk is a kiegyenlítés kilátásai, mint bárkinék, kik a nagy kérdéseknél Austria erejére s szavára számítanak.

A birodalom s a külföld figyelme naponta éberebben kíséri a magyar alkotmányviszály fejlődésének; s így nem csoda, ha a „Debate” után általunk is közölt „Zur situation” című cikksorozat már csak azért is rendkívül nagy figyelmet gerjesztett, mert a lap szerkesztősége kimondá, hogy az a magyar liberalis párt nézetét tolmácsolja, és ennek két első cikkét ezen párt tekintélynek tartott közege a „Pesti Napló” is helyesnek és jól írottak ítélte.

Elhúztuk a sort e tétel alatt két első cikkét, mert a III-ik cikkét, melynek Erdélyre vonatkozó tételére utóbbi Lapszemlénk végén az ország pozitív törvényeiből egy pár észrevételt tettünk, a „Pesti Napló” nem közölte, s a mint észrevettük méltató kijelentését a két első cikkre akkor tette, midőn a III-ik cikk még nem volt közre adva.

A „Debate” azt írja erről, hogy a „P. Napló”-t a közlésben a sajtó-rendőrség akadályozta, s habár a „Debate” ezen állítását a „P. Napló” még nem desavoual, mi két okból vagyunk hajlandók ez állítást kétségbe vonni: első az, hogy a „Pesti Napló” a magyar királyság integritásának s jogfolytonosságának az 1861-i feliratban is kifejezett elméletéhez tartotta mindig magát, mely integritás s jogfolytonosság fogalma nem engedheti meg, hogy az 1848-i törvényeknek a multakban gyökerezett határozományai csak a királyság bizonyos részére legyenek érvényesek, s hogy így az egyesült részeknek is ne ama törvényben megállított képviselők hívasssék meg; és a második az, mert nehezen hiszszük el, hogy a „Pesti Napló” akadályozva lett volna a „Zur Situation III-ik cikkének kiadására, midőn ugyanakkor azt

a „Pesti Hírnök” sans gene közre adta, s midőn éppen a III-ik cikk ellen magyar legitim szempontból nagyobb kifogást lehet tenni mint az előbbieket ellen.

A „P. N.” a diplomaták azon szerencsés helyzetében levén e kérdésnél, hogy hallgatását minden nézet magára nézve kedvezőleg magyarázhatja, mi is élünk magunkra nézve a kedvező magyarázat jogával, s ezuttal a bővebb fejtegetést mellőzzük.

De egyebekben elismeréssel tartozunk a Zur Situation cikksorozat iránt három okból, u. m.

1) mert sok gyakorlati eszmét tartalmaz, melyeket az osztrák szabadelvűek közege is az alább közölt Lapszemléből láthatólag méltányol;

2) mert azon körülménynél fogva, hogy az említett cikksorozat a szabadabb gondolkozó magyar konservatívok közegeben a „Debate”-ban jelent meg, és a magyar liberalisták közege a „P. Napló” annak két első cikkét méltányolta, az tünik ki, hogy a békés kiegyenlítés főbb feltételeiben a gróf Apponyi nevében képviselt konservatívok s a liberalisták közt nincs lényeges nézetkülönbség, s ebből azt lehet következtetni, hogy a közöl országgyűlésen a mérsékelt elem lesz tulnyomó; és

3) mert az említett cikksorozat nagy hatást tett a napi irodalomban; s Pesten, Bécsben, Prágában, Lipcsében s több helyütt már a lapok mind a kormány, mind az ellenzék részéről vita tárgyává tették annak elméletét.

A mint a „Presse” alább közölt cikkében látható, az osztrák ellenzék, mely ma a birod. tanács többségét képezi, ezen programot kedvezőleg fogadta, s felfogása még reánk nézve is annyiban kedvező, s mennyiben ama cikksorozat tartalmának deduciójában nem az erdélyi Landtag, hanem Erdély meghívásáról szól, s ezt igen természetesen is találja. Ha bár a „Presse” igen lényeges pár kifogást tesz, de fontos az egy oly nagy közvéleményű osztrák laptól, hogy a szikebb reichsrath és a magyar királyság közös országgyűlése paritásának elvét minden tartalékgondolat nélkül egészen elfogadja, csak abban tér el, hogy a két országgyűlés képviselők emanatiojánál parlamentális hatáskört sürget a közös ügyekre nézve.

A ministeri lapok természetesen kedvezőtlenül fogadták e cikket, s teheték-e ezt máskint, midőn a liberalisok táborából keltezett cikksorozat a conservatív pártnak azon elégtételt adta, miképp azon ministert, ki nyílt ülésben a conservatívokat megtámadá, s kimondotta, hogy velők nem egyezhetik; most egy liberalis program mutatja fel olyannak, kivel a kiegyezkedésre nézve jövőt nem remél?

A hivatalos lapok szájába a „B. Híradó” adta a sipót, a mely lap elég routine-al bele akad, hogy a program jogfolytonosságot követel a kormánytól, míg Erdélytől azt megtagadja. A „B. H.” Erdélyre nézve az octroyálás eredményét nézi jogfolytonosságnak, s így nem abban látja a jogfolytonosság feladását, hogy a közös országgyűlés integrálására nem a megyék képviselőinek közvetlen meghívása indítványozatik. Im, hogy a program e téren lesiklott a legalis utról, a legsajátságosb sophismáknak éppen e kényes pontjánál lett kitéve.

A „B. Híradó” észrevételeit móhon kapják át a kormánylapok, s a hivatalos levelezők sietve küldözik szét az „Augsburgi Alg. Zeitung”-ig, s így foly a tusa annak igazolására, hogy valóban a „Zur situation” cikksorozat programjának alapján az államnister befolyása alatt nem lesz kiegyenlítés; és így ama cikksorozat I. cikkének erre vonatkozó állítása azonnal igazolva is lön.

Azt várják már most olvasóink, mit mondunk azon elmélet jövőjéhez? Constati-roztuk azt, a mit mondhatunk. A conservatívok közege adta közre és védi azokat, főbb tételait a liberalisták közege méltányolta; tehát a főbb tételre nézve a magyar többség valószínűsége ama nézetek mellett mutatkozik; a „Presse” nyíltan kijelenti, hogy mögötte Kaiserfeld s a reichsrathban diadalmaskodó ellenzék áll. Így a birodalom két részében a többség áll ama nézetek alapvonalá-

sai mellett, s miután az alkotmányosság elve az, hogy az állam a többség meggyőződése szerint kormányoztassék; az olvasó nálunk nélkül is meghatározhatja az ítéletet a magyar kérdés jövője fölött.

Vagy alkotmányosan fognak kormányozni, s ekkor a többség által elfogadott módzatai az alkotmányviszálynak oly kormány által érvényesíttetnek, mely azoknak érvényesítését akarja is, arra képes is.

Vagy nem alkotmányosan fognak kormányozni; ezt pedig föltennünk nem szabad, állítanunk tilos, miután ő Felsőge határozott akarata az, hogy nemcsak a magyar királyság, de az egész birodalom alkotmányosan kormányoztassék.

A harmadik alternativa, a provisorium és experimentatiok; de ezek természetöknél fogva csak átmentő dolgok, melyek a népeket a várakozás, és kitartás erényében gyakorolják.

Giskra beszéde

a bécsi reichsrathban május hó 3-dikán a hadügyi budget felett.

(Folytatás és vége.)

A roppant, kimerítő előadás 3 órát vett ismét igénybe, tehát a tegnappal együtt összesen csaknem 6 óra hosszágú tartott Giskra beszéde. Meglepő szakavatottsággal, melytől nem lehet elvitatni, hogy sok tanulmányra mutat, behatolt a katonai igazgatás minden ágába, s e bonyolódott témakörben ő, a laicus ügyvéd, teljesen otthonosnak látszik.

Pontról pontra egyezkedett kimutatni, hol törtenhetnek megtakarítások.

Az élelmészéni számítása szerint legalább 3 millió letörölhető, mert az élelmi szerek ára a mult évi árakhoz képest legalább 30 procentnyival lecsökkent. A kormány pedig csak 3 $\frac{1}{2}$ procenttel számít kevesebbet, mint a mult évben.

Az ezreddepók föllállítását szóló teljesen megszüntetendők véli, s ez által félmillió megtakarítatik. Más államok példájára utal; sehol sem szoktak bére idején depotokat föllállítani, egyedül csak Austria-ban; más államokban ezt csak háboru idején szokták elővenni. Az ezredek létszámának fölszámítása is nagyon hiányos, s a depotknál tartalékban levők is beleszámítanak az ezred létszámába. A zenészek és a tiszték szolgáló belészámíthatatának a századokba, mit a volt hadügyminister Degenfeld is, egyike a legkisebb katonai tehetségeknek, helyeselt. Az új organizatio által az ezredek létszáma a valóságban nem nagy mértékben szállítottat le. Azelőtt 1849 emberből állt egy ezred, az új organizatio után most 1822 emberből áll, tehát csak 27 emberrel kevesebb.

Szóla ezután számokkal okadatolva kimutatja az egyes törtenhető megtakarításokat a katonai hatóságok, hadi pénztárak, utazási költségek, hivatali átalány s irodai kiadásoknál, a méneseknél stb.

Az építkezési rovatokról szólva, fölhozza saját tapasztalásából néhány példát, hol bizonyos a kincstár számára teendő építkezéskülönlevén szó, mind a polgári, mind a katonai hatóságok költségvetését készítették, s a katonai hatóság költségvetése a polgári mérnökök költségvetését 50, sőt némely helyen 100-nál is több procenttel meghaladta. Ha a katonai mérnökök ily arányban szokta költségvetéseit készíteni, akkor nem csak igazolva van a hadügyministerium eljárása, hogy e költségvetéseket leszállítja, hanem szükséges, hogy a követek-háza még jobban leszállítsa azt. Ez alkalommal szóló azon roppant kiadásokra utal, melyek 1849-től mostanáig építkezésekre fordítottak: az építkezési személyzet rendes fizetéseit nem számítva belé, 149.800,000 ft.

A vár építkezésekre nézve ajánlja szóló, hogy hagyjon föl a kormány némely építkezéssel, vagy legalább halassza el azt. Poroszországnak több várat kell föntartani mint nekünk, mégis csekélyebb összeggel megelégszik. Mellékesen s a nélkül, hogy azáltal pozitív nézetet akarna kifejezni, fölhozza szóló azon kérdést, vajjon nem volna-e tanácsos az ágyuk tökéletesítésében történő nagy haladás miatt egyáltalán csak nagyon megfontolva kezdeni erődépítésekhez, mert egykor bevehetnek tartott várakat most könnyű szerrel letörölnék a földszinéről. De legkevésbbé lehet helyeselni a sok apró váracska föntartását; más államokban, miután nagy erődöket építettek, az aprók föntartásával fölhagynak.

A vadász-csapatokat illetőleg óhajtja szóló, hogy a századok létszáma is annyira szállíttassék le, mint a gyalogságnál. A vadász-csapatoknál 70 emberből áll egy század, a sorjalog-ságnál 54-ből. Mi e csapatok taktikai minőségét il-

leti, szóló úgy látja, kevés különbség van köztük, miután az osztrák gyalogságot szintén betanítják csatárláncban kitűzeni. Hivatkozok szóló más államok példájára. Orosz- és Poroszországnak a vadász-századok létszáma semmivel sem nagyobb mint a gyalogságé, s Franciaországban is csak 3 emberrel nagyobb a vadász-századok létszáma. Aztán igyekszik megegyezőtől szóló azon ellenvetést, mint ha a nehezebb betanítás végett szükséges volna a vadászoknál a századok létszámát magasabbra emelni. A másfélévi gyakorlati idő különben is elegendő a betanításra.

A lovasságra térve át, megjegyzi szóló, hogy minden államban folyvást lejjebb szállítják a lovasság létszámát. Régi időben a hadsereg egyharmada lovasság volt, a mult század folytán ez egyhatodra szállt le, Napoleon még lejjebb szállította; most némely állam hadseregében a lovasság csak egy tizenkedvetrészt képez. A földmivelés előhaladásával a lovasság használata mindinkább akadályokra talál. Hogy mennyiben szükségesek, a lovas csapatok, arra nézve főleg a harcztér határoz. Ha Olaszországban kell harcolnunk, itt a harcztér nem olyan, hogy a lovasság kifejlesztése kedvező volna. Franciaország elleni háboruban mellettünk áll Németország, s a német lovasság a miénkkel egyesülve tulsúlylyal bír a francia fölött. Poroszország ellen elég erősek vagyunk, s Oroszország roppant kiterjedése által asadályozva van abban, hogy nagy tömegeket bírjon összevonni.

Szóla ezután kifejti a módokat, hogyan véli ő leszállíthatónak a lovasságot. Az ezredek számát nem óhajtja kevesebbet, hanem a legénység létszámát századonként 120 főről 100-ra leszállítani. Részletes módosításokba bocsátkozik; aztán összehasonlításokat tesz más államok lovasságának szervezésével. Végül fölemlíti, hogy egy katonai szaklapban hevesen megtámadták őt, s azt mondják, hogy ha a bizottmány indítványai körszttl vitetnek, az osztrák hadseregnek megadják a halálos döfést. Szóló erre nem akar egyeb megjegyzést tenni, hanem fölolvassa ugyanazon szaklapnak egy cikkét, melyben 3 évvel ezelőtt e lap javasolja, hogy a lovasság létszáma 11,320 lóval szállíttassék le, miig most a pénzügyi bizottmány által indítványozott 4928 ló leszállítására azt mondja, hogy az halálos döfés az osztrák hadseregére.

Hosszasan beszél aztán szóló a tüzérségről. A különféle ürszertéri ágyuk behozatala 1860-tól kezdve 26 millióba került, szóló azonban helyesnek tartja, hogy a kormány kiváló gondot fordít a tüzérségi fegyvernemek javítására. Hanem a mi a föltételek helyébe az egész itetek behozatalát illeti, e rendszabály, bármily helyes legyen is katonai szempontból, pénzügyi szempontból nem helyesíthető s úgy hiszi, hogy ez utóbbi szempontot is tekintetbe kell venni, mint más államok is, melyek pedig nincsenek Austria-hoz hasonló szorult helyzetben, tekintetbe veszik.

A tüzérsapatok legénysége is szaporítottat, s 1862-től 1865-ig a rendes kiadás 6,179,000 frtra emelkedett. A kormány most minden 1000 ember gyalogságra 3 ágyut számít, de gyakorlatilag ez elv nem áll, s szóló fölhozza Franciaország példáját, melynek a krími háboruban alkalm volt tapasztalni, hogy e számítás tulságos nagy, s tüzérségének egy része soha sem jühetett alkalmazásba. A schleswig-holsteini háboruban az osztrák sereg 4 gyalogsági dandárból állt 48 ágyuval. Ha az egész hadsereg e arányt alkalmazná, úgy 40 dandár, azaz 80 ezredből állván összesen a gyalogság, 480 ágyu elég lesz. S hogy e szám kielégítő lehet, mutatja az utóbbi háboruban szerzett tapasztalás.

Szóla ezután kimutatja a szerkesztési csapatoknál, egészségügyi karnál, határőrök stb.-nél tehető megtakarításokat. Az összes legénység évi költségét 61.241,341 frtra számítja szóló. A gyalogság valódi létszáma 128,240 ember, mi a budgetben 136,822 ember áll fölszámítva, mi már csak a gyalogságnál 8000 ember különbséget tesz.

Az összes letörlés, melyet referens az ordinariura nézve indítványoz, 11.600,000 frtra megy. E törlés által a hadsereg harcképessége mitsem szenved. A legénység létszámából csak mintegy 17 ezret kell szabadsággal haza bocsátani. Referens kéri tekintetbe vétetni, hogy a csapatok létszáma 1863 óta több mint 16,000 fővel szaporítottat, a kormánynak tehát semmi egyebet nem kell tennie, mint szabadsággal állni a csapatokat azon létszámra leszállítani, melyen 1862-ben álltak. Valóban nehez elképzelni, hogy ez által miképpen veszélyeztetnék a hadsereg harcképessége, s miképpen kapna halálos döfést.

A katonaságnál szokásos élelmezési és szállítási rendszerre nézve nem akar indítványokat tenni; nem a ház dolga a kormánynak előszabni

hogy miként vezesse az adminisztrációt egyes részleteiben. Hogy mily nagyok a hibák a katonai adminisztráció részében, azt mindenki ismeri, s szülő a ház multságára csodálatos dolgokat tudna itt elmondani, hogy mik történtek az élelmezési hivatalnokok s a lieferansok közt, s mi módon károsítják a kincstárt és a hadsereget.

Hasonlóképp gyökeres javítást igényelne a rubázási rendszer is. Tény, hogy a jelenlegi állapot fűntartása legkevésbé sem kívánatos és sok helytelen költséget okoz. Emlékeztet szülő egy törvényszéki esetre, mely éppen az év elején tárgyalatott. A tolvajok bevallottak, hogy 400 rőf posztót s 900 darab csatló-szijat loptak el a stockerai ruharaktárból, s dacára ennek, a raktárfelügyelők mégis azon határozott nyilatkozatot tették, hogy a raktárból egy darab se hiányzik. Szülő fölemlíti, hogy 790,000 frntyi készlet hever jelenleg a raktárakban, mit az egyenruhában tett változtatások miatt nem lehet többé használni. Például, a lovasságnál tett nyeregátvitelre nézve szülő alig hiszi, hogy fontos stratégiai és taktikai okok léteztek volna, melyek miatt szükséges volt a raktárakban készen álló báránnyőr nyeregeket használatlan hagyni és félrevetni.

A szállításokra is idéz példákat szülő. Többi közt egy dalmatiai városban a legénységnek ruhát kellett volna kapni, e végre egy altisztet és hat embert elküldtek tíres ládákkal Velenczébe. Az út hat napig tartott, egy nap pihenő nap volt; egy nap a jelentéstétel számára fordított; jelentették, hogy megérkeztek; második nap kiadattak a ruhák, harmadik nap becsomagoltattak a ládába, negyedik nap jelentést tettek, hogy megtörtént a pakolás, ötödik nap átadattak a számadások s a legénység zsoldja, mire aztán hatodik nap visszafelé indultak. Az egész költség 240 forintba került, míg akármelyik spediteur elküldte volna a szállítmányt 60 forintért.

Szülő aztán tekintetbe veszi az európai constellációkat. Ugy látja, Olaszország részéről nem fenyeget háború, sem másfelől, és nem érti miért szükséges Austriának ily roppant, nagyrészt hadilábon álló katonaságot tartania. Minden nagyobb állam leszállította hadügyi költségét, csak Austria nem.

Kiemeli szülő továbbá azon roppant kiadásokat, melyek a nyugdíjakra tételnek.

Év	1849-ben	5754 volt a nyugdíjasok száma	s a nyugdíj összeg 3.240,810 frt.
1860-ban	9,964	"	7.252,617
1862-ben	10,150	"	6.900,000
1864-ben	10,869	"	7.800,000
1865-ben	11,867	"	8.124,000

Szülő e rendkívüli aránynak könnyebb megérthetése végett megjegyzi, hogy az összes osztrák hadsereg tisztjeinek fizetése nem több 14.954,570 forintnál.

Végül összehasonlítja szülő a pénzügyi bizottmány által indítványozott törléseket azon számokkal, melyeket az 1859-diki budget-bizottmány lehető legmagasabk gyanánt jelölt ki. Az akkori bizottmány kijelentette, hogy 80 millió forintnál többet nem lehet a hadsereg költségeire fordítani, a nélkül, hogy a birodalom pénzügyeit ne veszélyeztessék; a pénzügyi bizottmány jelenleg 90 milliót akar megszavazni. Fölolvas szülő egy helyet az egykori pénzügyminister Bruck jelentéséből, melyet ez 1858-ban ő felségehez intézett, s melyben kifejti azon nézetét, hogy az államnak, ha folyton kölcsönből él, tönkre kell jutnia, s Austria nem viselhet el 80 milliónál nagyobb kiadást a hadseregére. Sokkal fontosabb a tisztok és katonai hivatalnokok létszámának fűntartásánál az, hogy Austria rendezett pénzügyei által előre gondoskodjék, hogy eszközei legyenek, melyekkel háborút viselhesen. A hadsereget kétszer, háromszor is meg lehet újítani.

Giskra után Taschek emelt szót. Hivatkozik arra, hogy a külügyminister maga elismerte e házból, hogy háborútól nem lehet tartani, a külföld iránti viszonyok tehát jelenleg kedvezőbbek, mint 1860-ban volt, mikor 80 milliót elégnek tartottak a hadsereg számára; indítványozza, hogy a ház jelenleg se szavazzon meg többet 80 milliónál.

Tschabuschnigg szól még a bizottmányi javaslat mellett, s aztán az elnök tekintettel az előrehaladt időre, az ülést bezárja, s a vita folytatását másnapra balasztja. („B. H.”)

Lapszemle.

A reichsrathbeli ellenzék közege a „Presse” a „Debatte” Zur situation című cikkére következőleg nyilatkozik:

„Szükségesnek tartjuk Deák husvéti cikkére visszatérni, ennek jelentősége folytonosan előrehat, s a magyar kérdés megoldásának szükségese volta inkább mint valaha előtérbe lépik. A mint mi már gyakran kénytelenek voltunk az államminister ur nézeteivel szembeszállani, ugy vele ellenkező véleményvel vagyunk a jövő magyar országgyűlés irányában is. Mi nem esküdhetünk arra, hogy az a magyar kérdés megoldását eredményezendi, mert ez sok oldalú tényezőtől és feltételtől függ, de azt tudjuk, hogy az ország különböző pártjainak törekvései ottan tisztán előtérbe lépnek, már ebben is mi nagy nyeresényt és előmenetelt látunk. Deák kimondá cikkében, hogy a monarchia

fenállása oly cél, melyet semmi tekintetnek alárendelni nem lehet, s történelmi tényeket is idézett arra, hogy Magyarország többször megmentette a birodalmat stb.

Dicsérőleg tárgyalván a „Presse” Deák fölépését s politikai irányát így folytatja:

„Azóta az itt megjelenő „Debatte”-ban egy érdekes cikksorozat jelent meg, melyben a magyar liberalisok gondolatjai világosabban kifejezve lenni látszanak. Olvasóink emlékeznek, hogy mi már a mult év utolsó havában jelöltük a kiegyenlítés azon alapvonalait, melyeket a „Debatte” most tüzetesebben ad elé. E szerint a magyar liberalisok nem akarnak központi parlamentet, hanem az egyenlőség alapján a magyar korona országából, s az örökös tartományokból küldendő deputatiók által alakítani egy testületet a közös ügyek tárgyalására. A magyar korona jogfolytonossága s integritása mindenestre elismérendő, s egy magyar ministerium kinevezendő és Erdély s Horvátország a magyar országgyűlésre meghívandók volnának. A „Debatte” írja ezen pontokat előkérdések gyanánt jelöli ki, nekünk azonban ugy tetszik, hogy a kérdés sulypontja arra van fektetve, s ha mi az ellen nem is tehetünk ellenvetést, hogy a korona integritása fentartassék, s annak mellék tartományai az országgyűlési tárgyalásra éppen a közös koronára való tekintetből meghívassanak, mindamellett azon észrevétel kell tennünk, mikép a ministerium kinevezése tulajdonképp nem föltétele, hanem következménye lehetne a kiegyezkedésnek. A mellett, hogy a mostani szülkebb reichsrathból, s a magyar országgyűlésből kifolyó magasabb birodalmi testület egy vagy két házból gyűljön össze azt föltétlenül kívánjuk, hogy azon testület teljesleg határozatképes legyen, s a szabadszólás és nyilvánosság kezesegeit birja.

A jozan parlamentarismus ezen kellekei mindenestre létesítendők, s meg vagyunk gyűződve, hogy arra Magyarország is a legnagyobb sulyt fektetné.

A „Debatte” szerint köteleznék magát Magyarországot évenként meghatározott illetőséget állítani ki a hadsereg részére, s saját országgyűlésének azon jogot tartja fenn, hogy saját körülményeinek megfelelő ujonczozási törvényt hozhasson. Másrészt halljuk még, hogy a rendkívül kiállítandó létszámra nézve Magyarországnak speciális jóváhagyási joga fentartassék. Amde a birodalom vézei közti fegyverkezés nyilván birodalmi ügy minélfogva mi azt kívánók, hogy a rendkívüli illetőség megszavazása a közös képviselőre ruháztassék.

A vám s kereskedelmi ügyekre, valamint a közös rendszerre nézve a „Debatte” véleménye a mi nézetünkkel annyira egyezik, a mennyiben a birodalom két részének szükségéhez képest e tárgyakban módosítások történhetők, de a kereskedelmi és birodalmi pénzügynek közösenek kell lenni éppen egy, mint a had és külügynek.

Töredékes eszmékre mi is csak töredékesen vélekedhetünk. Mi őszinte barátai vagyunk a Magyarországi kiegyenlítésnek, és így minden lényeges kérdésnél Kaiserfeld s elvrokonai mellett állunk, kívánjuk mikép a magyar országgyűlés oly helyzetbe jusson, hogy véleményét teljes szabadsággal mondhasa ki, minden nyomás a februári patens érdekében messze lökne a kiegyenlítést, s Deák s barátainak törekvéseire keresztet vonna. Véleményünk szerint a „Debatte” programja sok figyelemre méltó és használható tartalmaz. Az idő, az a hosszú idő, melyhez az államminister ur folyamodott nebezen fog valaha oly magyar országgyűlést hozni létre, a mely abból sokat elengedhetne. Magyarország államjogi állásának ideiglenessége rákfene, mely a birodalmat emészti. Tisztába kell jönni az iránt, ha valjón lehet-e ezen kényszerítő állásban tovább élni, s a mellett az európai válságokkal megküzdni. Ezen válságok magoktól egy éjen kitörhetnek, nem ugy a kiegyenlítés, melyet szorgalommal kell előkészíteni.

Minden csalódások legroszabbika volna azt hinni, hogy a ministeri politika szivossága Magyarországot megpuhítja. Deák cikke s magatartására ezen politika befolyást nem gyakorolt, azok sokkal inkább Deáknak s barátainak valódi dynastikus és alkotmányos eszmenetét fejezik ki, s következményei azon lelkiismeretes megfontolások, hogy Austria s Magyarország egy aggasztó fordulási pontból még mind nem bontakozhatik ki. Mi mellőzhetlenül szükségesnek látjuk, hogy a kiegyenlítési kérdésben a kormány ne csak beváró és bíráló magatartást kövessen, hanem erélyes és nemesszívű kezdeményezéshez nyuljon, s határozottan kifejezhetne, hogy a merev centralisatio formái jövőre nem nyújtanak oly biztos kezesseget, mint az igazságosság, és becstelen akarat könnyebb formái a birodalom fenállására s virágzására. stb.

Kül- és belföldi levelezés.

Magyar-Bécs, május 12.

T. szerkesztő ur! Május 11-ke örökre feledhetetlen és szomorú emléket hagyott maga után helységünkben. Ugyanis 11-kén d. u. fél négy óraker egy közép sorsu gazdának erese meggyult a falu első végén, és a tűz az észak nyugati szélétől segítettve, sebesen hatott végig a házsorokon, annyira, hogy csak alig 25 családból álló helység-

ből tizenegynék háza gazdasági épületekkel együtt, köztülk az iskolatanítói lak, és a papilakon is az istálló, sok takarmány, gabona, majorságok, egy sertés öt malaczezal; egy szóval minden, még csak házibortot és portékát sem véve ki, alig másfél óra alatt a lángok martalékává lett, mentésről a szél miatt szó sem lehetett, s így tizenegy gazda a jobb moduak közül földön futóvá lett, s az lehet mondani, hogy a falunak fele égett el, még több, mivel most már nincs több ő valamire való gazdánál. Az összes kár teszen beestü szerint 14,147 forintot. Az oltásban lelkesen viselék magukat az éppen jelenlevő esendőri tizedes Ulrich Károly és társa Trepera Péter, különösen Ulrich Károly oly fáradhatlanul oltott és mentett meg holmit, hogy a mint oltott kezeit is összeégette; kitűnően viseltek magukat még a szomszéd Kerelő Szentpál helységbeli lakosok, s így összes erővel a nagy szél dacára is sikerült végre a tűzet megoltani. Köszönet és bála mindnyájoknak azon részvétért, melyet kimutattak a mentés és oltás alkalmával a szegény égettek irányában. Ki kell emelnem itt még járásunk szolgabírája T. Májor János urat, ki bár későre is, a helyszínen megjelenvén, buzdította az embereket a még egészen ki nem aludt tűz oltására, mai napon pedig megrendelte a járásbeli tehetősebb falvák előljáróinak, hogy az égetteknék gyűjtésnek gabonát, hogy legyen rajtok addig is segítve, míg nagyobb segély érkeznék.

Hátra van még elősorolni azokat, a kik rögtön segélyllyel járultak az égettek iuségének enyhítésére; és ezek, a helységbeliekén kívül, kik magok is adtak ki 1, ki 2 köböl gabonát szegény elégett lakostársaiknak és rokonaiuknak. Kerelő-Szentpálon lakó gróf Hallerkői Haller Ignác ő nmlga, ki a vidéken mindenkin segitni kívánó jólelkéért és jószágért közszeretben él, és gazdatisztje T. Serbán Sándor ur s az egész helység, kik összesen 60 véka gabonát küldöttek az égetteknék kiosztás végett, melyet T. Serbán Sándor ur, ki egyszersmind K.-Szentpál helységének falusbírája által szállított és a szegény elégették között ki is osztott, melyért az égettek és egész helység nevében örökhálát és köszönetet nyilvánított a gróf ő nagyságának, T. Serbán urnak és az egész K.-Szentpál helységének, Istennek áldása lebegjen életök felett. Végre tisztelettel hívok fel az égettek nevében mindenkit a segélyezésre, és az emberbaráti szeretet gyakorlására, annyival is inkább, hogy e szegény kis helységnek oskolatanítói laka is elégett, és maga erején nines módja mást építeni, s oskolatanítója nőjével és hat gyermekével másoknál kénytelen megvonni magát. A kik segélyllyel akarnak járulni, méltóztassanak a segedelempenzt az elégett helység lelkipásztorá tiszteletes Kiss Sámuel urhoz, vagy járási szolgabíró T. Májor János urhoz küldeni, valamint a helység előljárói és lelkésze nevében a T. szerkesztő urat is felkérem a segélypenz gyűjtésére és elfogadására. Nagy Lajos.

Hazai intéze tek

Muzeum-egylet. A muzeum-egylet igazgató választmányának szerdán folyó hó 17-kén tartott ülésében a muzeum kerti épületében elhelyezett gyűjtemények megnyitására nézve következő határozatok keltek:

I. A muzeum gyűjteményei kedden junius 6-án, ugymint pünköst harmadik napján meg fognak nyitítani a közönség számára. E megnyitás ugy fog végre menni, hogy az említett napon délelőtt 10 órakor az igazgató választmány testületileg az elnök ő nmlga vezetése alatt a muzeum épületében megjelenik, és a megnyitott gyűjteményeket szemle alá veszi. E szemle bevégzése után 14 óraker megnyitnak a termek a közönség számára szabad bejárás mellett és nyitva maradnak az nap délután 1 óráig.

II. A megnyitás napján tul a muzeum gyűjteményei a közönség számára nyitva lesznek minden hétfőn és csütörtökön délelőtt 9 órától 12-ig, délután 4-től 6-ig. Azonkívül joga van a muzeum-egylet tagjainak mindennap, vasárnapot és ünnepnapot kivéve, délelőtt 9 órától 12-ig a muzeum gyűjteményeit meglátogatni. E kitűzött órákon kívül akárki csak is az illető gyűjtemény őrenél tett előleges jelentés után mehet be a gyűjtemények valamelyikébe. Reggel 7 óra előtt és este 6 óra után azonban a gyűjtemények feltétlenül zárva maradnak. A kert mindennap naplementekor bezáratik, és akkor minden látogató köteles a kertből eltávozni.

III. A közlátogatás rendére nézve következő szabályok állítottak meg:

1. §. Hétfőn és csütörtökön, mint a közlátogatás napjain, minden tisztességes embernek szabad a muzeumba bemenni és a gyűjteményeket tetszése szerint meglátogatni.

2. §. Mindenki tartozik a muzeumi helyiség tisztaságára tekintettel lenni, és ennek következtében esős időben lábbelijét köllőleg megtakarítani, pökdöséstől és efféléktől a gyűjtemények helyiségeiben tartózkodni.

3. §. A kerten keresztül menve mindenki maradjon az utakon, galyat, lombot, virágot ne tépjen.

4. §. Benn az épületben szivarozni vagy pipázni nem szabad.

5. §. A ki a kertenben, az épületen, a gyűjté-

ményekben, ha akaratlanul is kárt teszen, azt rögtön megtéríteni köteles.

6. §. Az akaratlan kártétel megelőzése tekintetéből a gyűjteményekbe pálcákat, nap-esernyőket, legyezőket és bő felső öltönyöket bevinni nem szabad. Az ily tárgyakat mindenki köteles bemene- telkor az előcsarnokban e végett felállított egyének átadni, a ki a kijöveteligen megőrzi és aztán pontosan visszaszolgáltatja. E megőrzésért minden darab után 4 ujkr díj járul.

7. §. Az urak sziveskedjenek kalapjaikat a fejükön megtartani.

8. §. A szabadon kiállított tárgyakhoz hozzá nyulni, azokat megfogogatni nem szabad.

9. §. Mintán a gyűjtemények helyiségeit nem lehet fűteni, a gyűjtemények télen át zárva maradnak. Az őszi bezárás és a tavaszi megnyitás ideje mindig idején ki fog hirdettetni.

Közi

Finály Henrik,

muz. egyll. titkár.

Az erdélyi gazdasági egyesület által

folyó évi september hava 20-dik körül a lófuttatás utolsó napján Kolozsvárt rendezendő szavasmarha és sertés kiállítás előrajza:

1) A legtekéletesebb tiszta hazai faj 3 4 év közti bika nyer 8 aranyot. 2) A legtekéletesebb tiszta hazai faj 2—3 év közti bika nyer 4 aranyot. 3) A legtekéletesebb tiszta hazai faj 2—3 másodminőségű nyer 2 aranyot. 4) A legtekéletesebb tiszta hazai faj 1—2 év közti bika nyer 4 aranyot. 5) A legtekéletesebb tiszta hazai faj 1—2 másodminőségű nyer 1 aranyot. 6) A legtekéletesebb tiszta hazai faj 3—4 év közti üsző nyer 4 aranyot. 7) A legtekéletesebb tiszta hazai faj 3—4 másodminőségű nyer 2 aranyot. 8) A legtekéletesebb tiszta hazai faj 2—3 év közti üsző nyer 3 aranyot. 9) A legtekéletesebb tiszta hazai faj 2—3 másodminőségű nyer 1 aranyot. 10) A legtekéletesebb tiszta hazai faj 1—2 év közti üsző nyer 2 aranyot. 11) A legtekéletesebb tiszta hazai faj 1—2 másodminőségű nyer 1 aranyot. 12) A legjobb tejelő tehén bármely fajból nyer 8 aranyot. 13) A legjobb tejelő bival bármely fajból nyer 8 aranyot. 14) A legkövérebb ökör bármely fajból nyer 10 aranyot. 15) A legkövérebb tehén bármely fajból nyer 8 aranyot. 16) A legkövérebb sertés bármely fajból nyer 6 aranyot. 17) A legkövérebb sertés bármely fajból másodminőségű nyer 3 aranyot. 18) A legkövérebb sertés bármely fajból karmadminőségű nyer 1 aranyot. 19) A legjobb bármely színű és alfaju mangalicza koeza, mely legalább egy rendbeli malacot felnevelt, nyer 4 aranyot. 20) Ugyanaz másodrangu nyer 1 aranyot. 21) A legtekéletesebb bármely színű és alfaju 1—2 év közti mangalicza kan nyer 4 aranyot. 22) Bármely más tiszta faj 2 éves kan nyer 4 aranyot. 23) Bármely más tiszta faj 2 éves másodminőségű nyer 1 aranyot.

Figyelmeztetés. a) A díjak a jutalomra érdemes minőségi kellekekkel bíró állatoknak adának ki, még pedig a versenyző állatok számára való tekintet nélkül.

b) A tenyész szarvasmarhákra nézve kiállító köteles azok eredetét és birtoklását hiteles helységti bizonyítványokkal igazolni.

c) A tenyész szarvasmarhákra nézve a tenyésztő s egyszersmind kiállító nyeri az egész díjt, a ki pedig mástól szerzettet állit ki, nyeri a díjnak felét.

d) A tejelő tehén-bivalra nézve tekintetbe vétehetnek: a bornyuzás ideje, s a tehének kora.

e) A legkövérebb ökör és tehénre nézve a kiállító köteles a hizlalás idejét igazolni, s azon esetre, ha a tiszta hazaival egy más faj versenyez, miután az eseten nem a test sulya, hanem az állat alkotrészek értékessége fog dönteni, a birtokosoknak a kiállított barmok levágatásába bele kell egyezniük, ha jutalomban részesülni akarnak.

f) A kövér sertésre nézve hasonlólág hiteles helységti bizonyítvánnyal kell igazolni azon időt, mikor azt hizlalni kezdette.

g) A kiállítás ideje kezdődik a lófuttatás utolsó napján, s tart két napig.

h) A kiállított kötelesek marhájukat a kiállítás helyén tartani a tárlat bezártaig, mely idő alatt az egyesület látja el a kiállított barmokat és sertéseket a szükséges élelemmel, e mellett a tejelő birtokosai tarthatják tehenöket azon takarmány-nemmel is, melyllyel hon rendesen szokták tartani.

i) A tárlatot meglátogatók 10 kr díjt fizetnek, kivéve az első nap délutánját, 3—6 óráig, a mikor a bemenet díjmentes. Általában díjmentesek a kiállítók, a bíráló bizottmány tagjai, s mind azok, kik a kiállításnak 3 évre való biztosításához pénzsegélyllyel járultak.

k) A kiállításra beadandó bárminő barom, a kiállítás előtt 8 nappal alólirtohoz szóval vagy bérmentes levélben bejelentendő.

Kolozsvárt, 1865-dik évi május hó 16-kán.

Az igazgató választmány meghagyásából

Nagy János,

egyleti titkár.

Különfélek.

— Tavaly őszszel örvendetes lendületet vett városunkban az utesinaltatás. A város közerejével a Széchenyitör egy része, a középütcza vége, s több mellék utca kiköveztetett. Vártuk,

hogy most a tavaszi szántás és kapálás közti szünidőben a Széchenyi téren elkezdett kövezést annál inkább végrehajtják, mert így a félbehagyott ut rendre sorvadozván, s a víz és sár által aláátván, a megtett költség nagy része meg fog hiúsulni. Ugy halljuk azonban, hogy a munkát nem folytatják a miatt, mert jövőre a közterhet nem a telkek, hanem az adó arányában óhajtják kivetni. Ezt ugyan elméletileg helyesnek látjuk, de ez hosszabb munkálattal igényelvé, az alatt a megkezdett utakban tetemes kár történhetik. Ajánlották a mint halljuk, hogy a város ügy, mint 1859/60. évben volt, vásároljon ökröket, s ezekkel az igás munkát kiállva az utkésztést olcsón eszközölje. Az erdélyi városoknak mind van igás erejük, s azzal sikerrel bírnak el. Azt mondják nekünk, hogy Kolozsvárott is ez évtized elején 24 ökröt s szekereket tartottak, melyek a helybeli exactor hiteles kimutása szerint három év alatt annyi szolgálatot tettek a városnak, hogy akkor az ökrök és szekér ingyenben maradt a város részére. Habár a város pénzügyei a burocratikus ügyvitel miatt összeestek, azt hisszük, hogy ily tárgyaknál lehetne hiteltelhez is folyamodni, hol a tárgy néhány év alatt a reafordított összeget visszafizeti. Így elkezdett utaink nem mennek össze.

* A legnagyobb örömmel jelenthetjük, hogy a lapunkban is sürgetett községi takarékmagtárak felállítására egymást éri hazánkban. Éppen most vesztünk Mikefalváról egy levelet, melyben arról tudósítják lapunkat, hogy Radnóttal egyidejűleg Földvári Ferencz ur tapintatos közreműködése mellett Vámos-Gálfalva — továbbá Pócsfalva, Csürdötelke, Abosfalva és Mikefalva községek egyenkint községi magtárak felállítására fordíták a részükre jutott segélypénzt. Az említettek kivül, ha jól vagyunk értesülve, még Szász-Csávás, Bonyha, Héderfája s még több községekben is létesíteni akarják ez üdvös eszmét.

* Egyidejűleg vesztünk a baróti takarékmagtárról is tudósítást. Levelezünk igen helyesen jegyzi meg: „ne kérdezze az olvasó, kinek az érdeme e magtár indítványozása és életbe léptetése; mert az egyik plántálta, a másik öntözte, a harmadik ápolta és mindnyájan felkarolták az eszmét.“ Részünkről ismételve óhajtjuk, vajha ez eszme minél tágosabb kört nyerne, vajha néhány év múlva minden község élvezhetné már jótéteményeit!

* Mint a bécsi lapok írják, ismét felélenkítették azon régebben pengetett tervet, hogy a magyar-horvát és erdélyi udvari kancelláriák egyesíttessenek.

* A magyar országgyűlésről a következő részletesebb tudósítást hozták a bécsi lapok: A „Lloyd“-nak Bécsből e hó 14-kéről összefüggőleg a „Wanderer“ azon hírével, hogy a magyar országgyűlés 14 nap múlva összehívattatik, ezt írják: „A kormányzat már rég szándékában volt az országgyűlés összehívására komolyan hozzá fogni, csak ha a bir. tanácsbeli ülészek oly annyira el ne halasztódnak. Végül azon határozat létesült, hogy a Lajthán-tuli országgyűléseket minden körülmény között összehívják, hogy így a bir. tanácsbeli ülészek befejeztetését mintegy anticipálják. Először is azt lehetett jól értesült körökben hallani, hogy az összehívás máj. 15-kére van tervezve. Sokféle késedelmezés folytán azonban e határidőt el kellett halasztani. Most bizonyos, hogy a magyar országgyűlés összehívása 4 hét alatt, legkésőbbben körülbelül június 15-kéig megtörténik. A „Wanderer“ által mondott határidőt ennyire szeretném kiterjeszteni. Azt a legpositívabb zsinórmértékül tekintheti, hogy az országgyűlés összehívása szeptemberben történék, mely határidőből s a 80—90 napi szükségesség időközéből az összehívás idejét a legjobban lehet következtetni. Ugy látszik azonban, hogy az ügy még a magasbb elhatározási régiókban lebeg, mert a magyar kir. udv. cancellária az összehívás napja felől még nincs értesítve. A horvát országgyűlés összehívását ellenben még előbb lehet várni, s értesült körökben arról beszélnek, hogy az erre vonatkozó összehívó decretum, már a legközelebbi napokban megjelenik, mindenesetre a legközelebbi 8 nap alatt. A katonai törvényszékek hatályának megszüntetése a legutóbbi napokban szintén megtette a leglényegesebb lépést a megvalósítás felé, mintán az aggodalmak és megszorítások, melyek egy magas tanácskozó testület részéről érvényesítették, szerencsésen el lettek mellőzve, s most már a katonai törvényszékek működésének teljes megszüntetése biztosítva van. Néhány iránybeli módosítás alig fog némi késedelmezést okozni.“

Sz. 1932.—1865.

A sétatér szépítésére jegyváltás után ideai április havában adakoztak a következő lajstrom szerint: gróf Mikó Imre 20 frt, Wendler Frigyes 2 frt, Simon Elek 5 frt, Minorits Károly 1 frt, Kendefi Árpád 3 frt, Szepesi Ferencz 1 frt, Folly Mihály 5 frt, Haller Károly 2 frt, Adlershausen Hugó 1 frt, Dobokai Ferencz 1 frt, Tauffer Károly 2 frt, báró Kondradtheim 1 frt, Pálfi Antal 1 frt, Márai János 1 frt, Kerekes Márton 1 frt, Ladányi Sándor 1 frt, Gyergyai Ferencz 1 frt, Vajna Sándor 2 frt, Gajzágó Antal 1 frt, Tóth Zsigmond 1 forint, Sáni László 1 frt, b. Bornemisza Leopold 5 frt, Perszián Mártannó 1 frt, Fekete Mihály 1 frt, Bokros Ádám 2 frt, Szász Gyula 1 frt, a lovárd-

ból az április 18- és 19-diki előadásból 8 frt, Kiss Sándor 5 frt, Berger Antal 1 frt, Mosel Antal 1 frt, Bartha Mihály 50 kr, Székely Dávidné 3 forint, Fillenbaum Antal 1 frt, dr. Fischer Lajos 2 frt, Biasini Domokos 5 frt, Gáll Antal 1 frt.

Szabad kir. Kolozsvár város közigazgatási tanácsa 1865-dik év május 12-kén tartott üléséből kiadta Elekes András h. aljegyző. (Folytatódik.)

Nyílt kérelem.

T. szerkesztőség! A „Korunk“ egyik közlelbi számában, az „Erdélyi kölcsonös jég-és tűzkármentő társulat“ pénztárvizsgálati ügyét illetőleg egy oly kérdés tétetett, mely a valódi tényállással nem egyezvén: azon hazai közhasznú intézet érdekével és az igazsággal ellenkező s következésképp hibás volt. Alolítottak, mint éppen akkor a fenforgó ügyben foglalkozók, a tévedés helyreigazítása tekintetéből az alább látható tényből s mintegy hivatalos „Felvilágosítás“-t közlés végett azon lap t. szerkesztőjéhez beklüdtöttük. A közlés meg lön igérve s az 58-ik számban meg is téve, de a tényelőadást követő zármondat kihagyásával. Alolítottak kényszerítve látjuk magunkat felvilágosító közleményünk és az abban foglalt igazság ezen, beleegyezésünk nélkül tett, megcsontítása ellen tiltakozni, s a t. szerkesztőségét az ide fogott eredeti szöveg csonkítatlan közlésére, társulatunk tagjai érdekében tisztelettel felkérni. A szöveg ez: „Felvilágosításul. A „Korunk“ idei 55-ik száma „Hirtűzér“ rovatában az „Erdélyi kölcsonös biztosító társulat“-ról az van írva, hogy: annak pénztárvizsgáló bizottsága működését pár nap alatt szokta végezni. Mi alolítottak nem egyszerű voltunk e bizottság tagjai; de teendőnk egy hét előtt egyszer is elvégezni képesek nem voltunk. Most immár 6-ik napja, hogy a delutáni órákon dolgozunk, s eddigelő a biztosítási bevételek rovatait vizsgáltuk át, e hó 12-kétől kezdve a kártérítésekre kiadott bizonyítékok és okiratok, azután az intézet fentartási költségei, s legutóbbára a maradványok s pénztár állása jönek vizsgálat alá. Bizonyára még néhány nap telik el, míg munkánkat lelkiismeretesen s minden részletekre kiterjedőleg elvégezhetjük. Mi, a nélkül, hogy ama közlés indokát és modorát vizsgáljuk, az abban foglalt tényelőadást tévedésen alapulónak nyilvánítani s felvilágosítani kötelességünknek ismertük. Kolozsvárt, május hó 13-án 1865. Ferenczi Mózes m. k., tartományi főszámvevősi alszámvevő. Oesvai Ferencz m. k., ev. ref. tanár. Magyarai Mihály m. k., mezei rendőrelnök.“

Politikai hírek.

Austria. Bécs, máj. 11. A „Kölni lapnak“ írják Lembergől: „Egy gazdag delnő Krakóban, a ki végrendeleti-pótlék által 100,000 frankot rendelt oly öt lengyel rokkant segélyezésére, kik „nemzetük javára mindenüket feláldozták“, legközelebb meghalt. A hatóság meggátálta ezen rendelkezés foganatosítását és a hagyományt lefoglaltatá. A végrendelet végrehajtójának felebbezésére az országos főtörvényszék ezen határozatot megszüntetvé, s felhívá az országos törvényszéket, hogy vegye figyelembe, vajlon e kérdéses hagyaték, nem adható-e át a es. kir. hadseregben szolgált öt lengyel rokkantnak. Ezen határozat ellen a végrendelet végrehajtója felebbezte ügyét a legfelsőbb törvényszékhez, állítván, hogy a hagyományozó az 1830. és 1831-diki hadjáratban szerencsétlenül jart hazafiak vette tekintetbe. Curiosum szerint megemlítendő, hogy a hagyományozó III. Napoleon tette végrendelete protectorává. A végrendeleti póteznik 1855-ből kelet.“

A „Wanderer“ rendkívüli uton biztos helyről értesít, hogy közlelebről egy, a sept. 15-diki francia-olasz szerződésre alapított egyezmény jöne létre „Franciaország, Olaszország, Spanyolország, Portugál és a Sz. Szék, mint szövetséges államok között“ még pedig annál határozottabban, minthogy az illető kabinetek közti kölcsönös, kielégítő egyetértés már e pillanatban is többé semmi okot nem mutat a terv meghiusulására nézve. Napoleon császár már régebb elkészítette azon előterjesztvények szövegét, a melyeknél fogva az illetők egyesülése, s főként a római és olasz kérdés békés megoldása biztosítatik; ez ügyben főleg azon meggyőződés vezeti őt, hogy ildomos javaslati minden oldalról elfogadtatnak. Az illető udvarok — mint mondják — az egyesülés valóságát az által ügykeztek bebizonyítani, hogy rendkívül sietteték a kölcsönös közleledést. Az egyezmény, miről szó van, már az alkudozások utolsó stadiumában állna, még pedig a madridi és lissaboni udvarok között, s azután végleges szerkezetet nyerend; az Napoleon császárnak Párisba jövétele alkalmával fogva nyilvánosság elé jutni, s így az uralkodóknak Európába visszatérését illusztrálni segitné. Egyébiránt azzal hizelegnek az illetők maguknak, hogy az egyezményre lépett hatalmak zárt sora közlelebről tovább folytattatnék annyiban, a mennyiben az itteni (bécsi) kabinettel is alkudozásokat kezdenének, melyek békés és minden részre nézve méltányos egyetértésre céloznak, minél fogva ez irányban is eredménytel kecsgetnek.“ Ugyan e lap tárgyalásokról értesül, melyeknek azon céljuk volna, hogy a magyar udvari

kancellária egyesíttessék a horvát és erdélyi udv. kancelláriákkal.

Franciaország. Páris, máj. 9. A „Constitutionnel“ constatálja azon állhatatosságot, a melylyel a francia politika kezdetől fogva a legjobb s legigazságosabb megoldásnak vallotta azt, hogy a népek vélekedése jövendőbeli állami állapotokra vonatkozólag meghallgattassék. — Bizonyítékokként felhozza Drouyn de Lhuys 1864. apr. 4-diki s ugyanazon évből való május 24-iki sürgönyeit, valamint a francia meghatalmazottnak a londoni conferentián tett nyilatkozatait, és végre a császárság helyzetének legutóbbi előterjesztését. „Látni való — ugymond — hogy a francia politika ezen hosszú vita alatt soha se változtatta nézeteit és tanácsait, és az éppen most bekövetkezendő phrasis eléggé bizonyítja, mily észélyes és előrelátó volt ezen politika. És csakugyan a berlini kabinet sok és gyümölcstelen kísérlete után oda került a dolog, miszerint a bécsi kabinetnek azt az ajánlatot tették, hogy Schleswig Holstein képviselői össze kelene hiyni a hercegségek jövendőbeli állapotára vonatkozó pontok feletti tanácskozásra.

Páris, máj. 13. Ma még nagyobb a híre, hogy a császár visszajövet Civitavecchiában kiszáll, s meglátogatja a pápát; látogatásának az lévén célja, hogy a Róma és Olaszország közötti kiegyezkedést előmozdítsa. Persigny a mióta visszajött Rómából, olyan titoktartó, hogy legközelebb környezete se képes tőle egy bizalmas szót ellesni. Katonai körökben beszélnek, hogy a császár Mac Mahon tbgoyt egészen korlátlan hatalommal fogja Algirban felruházni, sőt olyat is hallani, hogy alkirályi czimet ad neki. Annyi bizonyos, hogy eddigi intézkedései felett több ízben nagy meglepődéssel nyilatkozott. — Victor Emanuelról ismét az a hír van elterjedve, hogy azon esetre, ha a kamara a Róma és Turin közötti egyezkedések eredménye ellen nyilatkoznék, ezen esetre fiára szándékozik a koronát átruházni. — Kuzát Vichybe várják. Azt hallani egyszermind felőle, hogy egy nagy pénzes társulattal szeretne pénzügyi viszonyt kötni.

Páris, máj. 15. Cialdini két napig Lissabonban időzött, visszatért Madridba. A hírek, hogy a császár és az olasz király egyszerre teendnek látogatást Rómában, előtérbe nyomulnak. A pápa sajátkezü levele a császárnak nagy tisztelettel szól Napoleon emlékszerének felavatási ünnepélyéről. Montholon, a francia követ Washingtonban, categorice utasított, hogy Johnsont kérdeznék meg: elismer-e a mexikói császárságot, mert a mostani bizonytalanság elviselhetlen.

Németország. Berlin, máj. 15. A pétervári s az itteni kabinet által közösen beadott előterjesztvény a pápától a gnesen-poseni érsekség eltöröltetését, s a megyei papságnak a poroszói s pelplini püspökségekbe leendő ideiglenes besoroztatását kéri, annak fentartásával, hogy a poseni határkerületek később valamely lengyel püspökséghez csatoltassanak. Kettler és Peldram visszautasították a felszólítást, hogy Posen számára jelöltek terjeszzenek elő. Egy Rómából érkezett sürgöny felhatalmazza a Gnesenben ülésező választókat az érsek-választás elhalasztására. A „Kreuzzeitung“ írja: Poroszország teljesít kötelességeit Austria irányában, az 1864. szerződés értelmében; ma már Bécsben, Schmerling ur nézetei inkább érvényben vannak. Schmerling az oppositív liberális külföldi politikával akarja elhallgattatni. Poroszország soha sem követelte az annexiót, csak Schmerling lapjai költötték ilyesmit rólunk, hogy visszautasíthatassák jogos követeléseinket. Ez nem fog sikerülni, mert Poroszország nem hagyja igaz jogát. Mondják, hogy legközelebb a diplomatiai ügynökökkel egy emlékirat fog közöltetni, melyben Poroszország ultimatum foglaltatik a hercegségek ügyében, s Bismark ur ezen iratban nézeteit kifejezend. Hefter korona syndicatusi véleménye kiemeli az Augustenburgi herceg ellen azon körülményt, hogy a herceg lemondása az örökös hercegnek tényleges beleegyezésével történt, a dán korona javára, mely a család n. bizományát képezi.

Orosz- és Lengyelország. Varsó, máj. 13. A „Wanderer“-nek írják: A legújabb hitelt érdemlő értesülések szerint valószínű, miszerint csakugyan megvalósul azon többfelől felmerült hír, hogy a czár és a trónörökös meg fogják látogatni Lengyelországot. Ezen látogatás az elhunyt trónörökös temetési ünnepélyei után nemsokára fogna történni, és pedig azonnal, a mint az új trónörökös iránti önnepélyes bódolás Szent-Pétervárott megtartott. Utóbbi időben szó volt arról, hogy miképpen fog ezen ünnepélyesség végrehajtatni, s a czár elhatározása a senatus véleményével abban egyesült volna, hogy a bódolásnak a birodalom három fővárosában: Sz. Pétervárott, Moszkauban és Varsóban kell megtartatni, az országok legfőbb méltóságai és kormányi képviselői előtt. A szentpétervári bódolásra a moszkai, erre a varsói fog következn. Ezen hírrel összefüggésben, mindazáltal fentartással, még azt is megírja levelező, hogy a czár — szállongó hír szerint — ez alkalommal Lengyelország királyának akarja magát megkoronáztatni.

Spanyolország. Madrid, május 5. Az annyira rettegett május 3-dika, 1808-ban a francia elleni fölkelésnek napja, az előre jósolt csend-zavarások nélkül mult el; néhány progressista lap gyászszegélylyel jelent meg és erősen kikelt a kormány ellen. Az iberiai egységmozgalmat illető ho-

mályos hírek tulzottnak látszanak lenni; valószínűleg meg fogja gondolni a dolgot a portugál király, mielőtt magát egészen az iberiaknak engedné át. A spanyol udvar magatartása még semmi félelemre sem mutat és Narvaez ministeriumának erélye egyelőre még gyöngyösten. E mellett azonban semmi esetre sem lehet kétségbe vonni, hogy van ok komoly aggodalmakra. Az ellenzék tüntetése az is, hogy az egyetem elmozdított rektorát, Montalván tanárt, cortes-bövetnek választották Murciaiban.

Amerika. New York, apr. 30. Lincoln temei Washingtont pénteken reggel gyagták el, és estig Baltimore-ban maradtak; szombaton 22-ikén Harrisburgban és 23-kán Philadephiában voltak kiállítva. Tegnap reggel érkeztek ide és dél óta ma 3 óráig nyilvános látogatásra voltak kitéve City Hallban. Tegnap a beocésztatást kérők sora egy mértföldnyi hosszú volt. Innét a menet Albany, Buffalo, Cleveland, Indianapolis és Chicago városokon át Springfieldbe Illinoisba, az elnök hajdani lakhelyére megy, hol el is temetik. A tüntetések majdnem mindenütt ugyanazok és nem sokkal különbek, mint bárhol Európában; különböznek azonban minden egyéb nyilvános ünnepélytől az általános részvét és nyilteztívűség által, melylyel minden osztály és kor siet, a haza szolgálatában oly gyalázatosan meggyilkolt iránt az utolsó tiszteletet tanúsítani. A „Köln. Ztg.“ levelezője írja, hogy noha már 15 éve lakik itt, az amerikai népnél ily komoly magatartást, méltóságos nyugalmat és imponáló önfegyelmet még soha sem volt alkalmá tapasztalni és megbámulni, mint e nemzeti ünnepnél. Különben a részvét nem csupán üres nyilatkozatokra szorítkozik. Több nagy városban most alakultak bizottmányok, hogy Lincolnnak, az emancipatornak, nemzeti emléket emeljenek, és az országban nem több, mint egy dolláros aláírásokat fogynak gyűjteni, hogy családjának legkevésbé 100 ezer dolláros nemzeti segélyt nyújtsanak.

Az apr. 25-iki „Richmond Whig“ mondja, hogy Jefferson Davis és kabinetjének tagjai 14-én elhagyták Greenshoret, és 2000 lovas kíséretében Columbiába mentek. Georgián és Alabamán át szándékoznak a Missisipit elérni.

Washingtonban azon ajánlatot tették, hogy a Ford színházat, melyben Lincoln elnök gyilkos kéz áldozata lett, bontsák le, és helyébe emeljenek egy emléket a vértanu-elnöknek.

A „Moniteur“-nek írják szintén Newyorkból: „Épp most indul a gyászmenet, mely Lincoln Ábrám földi maradványait Washingtonból Springfieldbe kíséri. Az elnök hullája 24 óráig volt kiállítva a város házában, hol megmérhetlen embertő meg nézte meg. A népesség minden oldalról tódul; megörzi tökéletes nyugalmat, azonban ószinte fájdalmat mutat. Mély csend uralkodik az utcákon, s babár tul vannak tömve, mégis a legkisebb rendtelenség sem történik. Sokan gyászban vannak, és majdnem mindenki, a nőket is ideértve, gyász fátyolt visel és medaillonokat Lincoln arcképével. A menet maga igen hosszú; félig felvont zászlók lobognak minden házon, melyek előtt elvonul, és gyászjelvények díszítik az ajtókat és ablakokat. A látvány, melyet a város és lakosai nyújtanak, valóban nagyszerű.

Ujabb. London, máj. 16. A királyné parancsára egy hajóhad indult el Napoleon császár diszkiséréteül, a midőn Algirból visszaterend.

Páris, máj. 16. Mint hírlík, Benedettinek találkozására volt Bismarkkal. Poroszország concessiókra volna hajlandó a hercegségek kérdésében. Garibaldi elhagyta Caprerát, s meghívás folytán Florenczbe utazott. A spanyol lapokból kivehető, miszerint ott azt hiszik, hogy Napoleon császár Algirból visszatérte után látogatást teend Madridban. Siciliából olasz hajóraj indul a császár elé s tisztelet-kíséretét képezend.

New-York, máj. 6. Mexikoba kalóz expeditió készül. A kormány a déli államok kikötőinek ostromzárlatát meg akarja szüntetni. Davis Yorkvillebe Dél-Karolinába érkezett és Stoneman által üldözöttetik. Johnson proclamatiot adott ki, melyben Davist Lincoln meggyilkoltatásában bűnrészességgel vádolja s Davis elfogatására százezer dollárt tűz ki.

A „Provinzial Corr.“ írja, hogy a kieli ügyben a két birtokos mindegyike jogainak kiterjesztése tárgyában nem juthattak egyetértésre. A jogi kérdés feletti vita függőben fog maradni; ellenben Kielnek mint porosz hajóhad állomásnak tényleges használatát nem lehet megakadályozni. Arra nézve, hogy az egybehivandott hgségi rendek elé terjesztendő előterjesztvények Austriával közösen készíttessenek, a nevezett lap azt mondja, miszerint Poroszország erre csak ugy kötelezheti magát, ha Austria támogatni fogja azon követeléseket, melyeket Poroszország a schleswig-holsteini kérdés megoldása elkerülhetetlen alapjaként állított fel; s minthogy erre nem igen lehet számot tartani; Poroszország nem mulasztandja el álláspontjának külön érvényesítéséről gondoskodni.

T. és felelős szerkesztő DOZSA DÁNIEL.

